

Міністерство освіти і науки України
Науково-дослідний інститут публічного права

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**«Актуальні питання підготовки
дисертацій в умовах воєнного стану»**

30 вересня 2023 року

Львів – Торунь
Liha-Pres
2023

Організаційний комітет конференції:

Сергій КОРОЄД – доктор юридичних наук, професор, виконувач обов'язків президента Науково-дослідного інституту публічного права (**голова організаційного комітету**);
Андрій БОРОВИК – кандидат юридичних наук, доцент, відмінник освіти України, віцепрезидент з наукової роботи Науково-дослідного інституту публічного права (**заступник голови організаційного комітету**);
Лариса СОРОКА – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка відділу докторантури і аспірантури Науково-дослідного інституту публічного права;
Ксенія КУРКОВА – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт Науково-дослідного інституту публічного права;
Руслан СЕРБИН – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, проректор Національної академії внутрішніх справ;
Євген СОБОЛЬ – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка;
Олег ГОЛОВКО – кандидат економічних наук, голова наглядової ради Центру українсько-європейського наукового співробітництва;
Михайло КЕЛЬМАН – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри теорії права та конституціоналізму Національного університету «Львівська політехніка»;
Валентин ГАЛУНЬКО – доктор юридичних наук, професор, голова ГО «Академія адміністративно-правових наук», професор кафедри адміністративного права, інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін Київського університету інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»;
Іван БОГАТИРЬОВ – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри права та правоохоронної діяльності Державного університету «Житомирська політехніка»;
Валерій БУЖОР – доктор юридичних наук, професор, ректор Інституту кримінального права та прикладної кримінології (Республіка Молдова);
Станіслав БУКА – доктор економічних наук, професор, ректор Балтійської міжнародної академії (Латвійська Республіка);
Михайло ВІХЛЯЄВ – доктор юридичних наук, професор, директор Центру українсько-європейського наукового співробітництва.

Актуальні питання підготовки дисертацій в умовах воєнного стану : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Науково-дослідний інститут публічного права. 30 вересня 2023 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. 260 с.

ISBN 978-966-397-321-0

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Актуальні питання підготовки дисертацій в умовах воєнного стану», яка відбулася 30 вересня 2023 р.

УДК 001.817«364»(062.552)

ISBN 978-966-397-321-0

© Науково-дослідний інститут публічного права, 2023
© Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres», 2023

ЗМІСТ

Механізм підготовки дисертацій в Україні Арістова І. В.	9
Принцип недискримінації в реалізації права на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії Барчук А. Б.	13
Мотиваційні чинники підготовки дисертаційних досліджень військовослужбовцями Національної гвардії України Бєлай С. В., Батюк О. В.	16
Роль наукової школи «Інтелект» у підготовці дисертацій Богатирьов І. Г.	20
Актуальні теми дисертаційних досліджень у цивільному праві в умовах воєнного стану (цивільні права осіб з інвалідністю) Бондар Н. П.	23
Самоплагіат у дисертаціях: актуальні питання в умовах воєнного стану Боровик А. В., Йозеф Затько	27
Strategies for searching, analyzing and integrating scientific literature when writing a dissertation Vyshnevskа M. O.	30
Щодо обрання тематики дисертаційних досліджень з юридичних наук в умовах воєнного стану Вітвіцький С. С., Назимко Є. С.	33
Самостійна робота здобувача як важливий складник дисертаційного дослідження Віцюк А. А.	36
Мовні анормативи в дисертаціях Грицевич Ю. В.	39
Проблеми проведення досліджень із психології в умовах воєнного стану Дерев'янко С. П.	43
Вплив дистанційного навчання на підготовку здобувачів ступеня доктора філософії (Ph.D) в умовах воєнного стану Дерев'янко Н. З.	45
Щодо термінів захисту PhD-дисертацій в умовах воєнного стану Дрозд О. Ю.	48

Щодо формулювання наукових результатів у дисертаціях із правових наук: рекомендовані мовні конструкції та помилки Євтєєва Д. П., Лапкін А. В.	50
Визначення ступеня повноти операціональних дій у разі завершення дисертаційного дослідження із соціогуманітаристики в нових соціокультурних обставинах Жорнова О. І., Жорнова О. І.	53
Особливості підготовки дисертацій у воєнний час Жукова А. Р.	56
Наукова діяльність в умовах війни: виклики та перспективи Залужна А. Є.	58
До питання щодо підготовки дисертацій у сфері права: освіта в умовах дії воєнного стану Кармаза О. О.	60
Виклики та особливості підготовки до захисту дисертацій офіцерами Збройних сил України в умовах воєнного стану Карпенко В. С.	64
Виклик часу: прийняття закону про академічну доброчесність Коваленко В. В.	67
Підготовка дисертацій у пенітенціарній сфері: актуальні питання сьогодення Колодчин Д. В.	70
Формування картини світу як фундаментальний об’єкт науки: деякі міркування Кресін О. В.	72
Використання штучного інтелекту в підготовці дисертацій в умовах воєнного стану: можливості та недоліки Коломієць А. М., Івашкевич Є. М., Кушнір О. І.	77
Вплив воєнного стану на реалізацію свободи наукової творчості у процесі підготовки дисертації Коросєд С. О.	81
Підготовка дисертації в період воєнних дій як об’єкт наукового вивчення: системний підхід Костенко О. В.	84
Специфіка написання докторської дисертації під час дії воєнного стану в Україні Кравченко О. М.	86

Теоретичні аспекти окремих проблем та новизни дисертацій юридичного напрямку	
Кравчук С. М.	90
Дисертант – оратор, генератор ідей, лідер	
Красницька О. В.	93
Актуальні питання підготовки дисертаційних робіт в умовах воєнного стану	
Крупнова Л. В.	96
Змістово-методичний складник організації початкового етапу роботи над дисертацією як напрям науково-дослідної діяльності студента-економіста третього (науково-дослідного) рівня вищої освіти	
Кубанов Р. А.	98
Ґрунтовні засади академічної доброчесності під час підготовки дисертаційного дослідження доктора філософії	
Кузьменко А. О.	102
Вибір та опис методології дисертаційного дослідження як складник становлення науковця	
Кучук А. М.	105
Вплив воєнних подій на вибір теми та методології дисертаційних робіт	
Ліннік Ю. В.	108
Основні труднощі та можливості їх подолання в написанні дисертації з хореографічного мистецтва в умовах воєнного стану	
Літовченко О. А.	111
Особливості організації роботи з майбутніми докторами філософії в умовах війни	
Логінов А. Ю.	115
Підготовка дисертацій у сфері публічного управління в період дії воєнного стану: доступ до інформації та достовірність даних	
Лозинська Т. М., Сліченко В. В.	118
Міжнародні тенденції модернізації докторської освіти	
Лозовий В. С.	121
Деякі особливості проведення дисертаційних досліджень у сфері адміністративного права під час воєнного стану в Україні	
Макарчук В. В.	124

Актуальні питання атестації здобувачів ступеня доктора філософії в умовах воєнного стану в Україні Малюга Л. Ю., Ткачук А. О.	128
Навчальні заклади в умовах воєнного стану: виклики та перспективи для підготовки дисертацій Михайлов М. В.	133
До проблеми концептуального визначення об'єкта і предмета дисертаційного дослідження з правової проблематики Мірошниченко М. І.	134
Ph.D. Legal Researches at Strasbourg, France Mishyna N. V.	138
Роль джерельної бази в підготовці дисертацій сьогодення Молчанова Т. О.	140
Summary to thesis as a scientific text Novikova O. V.	142
Використання штучного інтелекту під час написання дисертацій Носенко Ю. М., Шевченко Т. В., Сінельник Л. М.	145
Підготовка дисертацій в умовах воєнного стану: виклики та можливості Обручнікова Н. Д.	149
Методи юридичної аргументації Орел В. А.	152
Нормативно-правові основи підготовки докторів філософії та докторів наук в умовах воєнного стану Остапенко А. І., Виклюк О. Ю.	155
Етичні ризики у процесі підготовки дисертаційних досліджень Палієнко Т. П.	159
Про особливості роботи та зупинення разової вченої ради за новим PhD-порядком Панченко О. І.	162
Актуальна тематика дисертацій економічного напрямку Пасічник Ю. В.	165
Методологія організації аспірантами роботи над дисертаційною працею Перунова О. М.	168
Автореферат дисертації як науковий документ Перцева В. А.	171

Нові нормативні підходи до захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії	
Петриченко В. В.	174
Окремі питання здійснення захисту здобувачів ступеня доктора філософії в умовах війни	
Подойніцин В. М., Савіна Н. Г.	177
Роль методологічного інструментарію при підготовці дисертацій з кримінально-виконавчого права	
Пузирьов М. С.	180
Локальні фактори поширення плагіату під час підготовки дисертацій в умовах воєнного стану	
Рибка Н. М., Петінова О. Б.	184
Дотримання академічної доброчесності в разі співавторства на наукові праці в умовах воєнного стану	
Риженко І. М.	187
Науковий ступінь: мета чи інструмент, нагорода чи тавро?	
Романенкова Ю. В., Стрельцова С. В.	191
Особливості атестації здобувачів наукового ступеня доктора наук у Національному університеті водного господарства та природокористування	
Савіна Н. Б., Зінкевич О. В., Бондарєва Т. Г.	194
Розвиток професійної компетентності аспірантів під час вивчення освітніх компонентів та підготовки дисертації	
Скакальська І. Б., Онищук І. А.	197
Актуальні питання підготовки дисертацій в умовах воєнного стану	
Старовойтов Д. Ф., Луцюк А. В.	201
Підготовка аспірантів до написання дисертації, пов'язаної з вирішенням проблем російсько-української війни	
Столяренко О. В., Столяренко О. В.	205
Наукове мислення здобувачів освітньо-наукового рівня як складник успішної підготовки дисертації: сучасні виклики	
Стрельбицька С. М.	209
Особливості підготовки та захисту дисертацій зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування» в умовах воєнного стану	
Судак Д. В.	213
Lexical and grammatical peculiarities of the English summary of the thesis	
Suima I. P.	217

Нормативні аспекти дотримання академічної доброчесності у процесі виконання дисертації здобувачем ступеня доктора філософії Тернавська Т. А., Данилко О. Г.	221
Підготовка дисертацій із педагогічних наук в умовах воєнного стану: пріоритети та інновації Толочко С. В.	224
Інтерактивний плакат як засіб візуалізації результатів педагогічного експерименту під час підготовки дисертації майбутніми докторами філософії Топольник Я. В.	229
Особливості підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та наукового ступеня доктора наук у вищих навчальних закладах за військового стану Уманська А. О.	231
Деякі методологічні проблеми визначення тематики та змісту дисертацій цивілістичного профілю в сучасних умовах Харитонов Є. О., Харитонova О. І., Давидова І. В.	233
Мілітаризація українського суспільства та вибір теми дисертаційного наукового дослідження Ховрич С. М.	238
The latest amendments to awarding Ph.D. in Ukraine Shaparenko O. V.	242
The problem of defending dissertations in a state of war for scientists in the field of culture and art: applied research Sharykov D. I.	244
Правильне оформлення списку використаних джерел як запорука уникнення академічного плагіату в дисертаційних дослідженнях Шкабаріна М. А.	246
Біосоціальна площина підготовки дисертаційної праці аспірантами в умовах воєнного стану Юхименко Л. І.	250
ChatGPT як співавтор текстів наукових робіт здобувачів рівня «Доктор філософії» Ягодзінський С. М., Козинець А. О.	252
Planning a dissertation: where to start Kugai K. B.	256

Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Публічне управління, (2), 87–96.

3. Головка, О. (2018). «Міждисциплінарність у дослідженнях публічного управління в умовах кризових ситуацій.» Публічне управління: теорія та практика, (2), 49–61.

4. Мельничук, А. (2021). «Публічне управління та адміністрування в умовах кризи: аспекти дослідження.» Український журнал публічного управління, (1), 34–46.

5. Ковальчук, О. (2019). «Ефективність публічного управління в умовах військового конфлікту: досвід України.» Публічне управління: теорія та практика, (3), 76–89.

6. Шевченко, І. (2018). «Методи дослідження впливу воєнного конфлікту на публічне управління.» Вісник Київського університету, (2), 112–125.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-63>

ПІДГОТОВКА АСПІРАНТІВ ДО НАПИСАННЯ ДИСЕРТАЦІЇ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ВИРІШЕННЯМ ПРОБЛЕМ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Столяренко Олена Вікторівна

*доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки, професійної освіти
та управління освітніми закладами,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Столяренко Оксана Василівна

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
Вінницький національний технічний університет
м. Вінниця, Україна*

Підготовка до проведення дослідження і написання дисертації аспірантами галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, кваліфікації: Доктор філософії (PhD) відбувається згідно навчального плану, складеного за освітньо-науковою програмою. Спеціально запроваджена дисципліна

«Написання дисертаційного дослідження з актуальних соціальних проблем, теорії і методики виховання» розроблена відповідно до означеної програми, вивчення якої передбачає оволодіння знаннями не лише з теми дослідження, а й з організації наукової роботи. При виборі теми дисертації аспіранти обирають найбільш хвилюючі на сьогоднішній день проблеми. Значної актуальності набувають аспекти подолання негативного впливу російсько-української війни на соціальні процеси. Адже військові дії стали причиною багатьох негараздів в економічній, політичній і соціальній сфері. Некеровані дії російських військових, прагнення захопити українські землі будь-якими методами створюють одну із найскладніших загроз для жителів багатьох областей, які терплять насильство по відношенню до жінок, дітей, осіб поважного віку [1]. Заради збереження життя, благополуччя сімей люди покидають власні домівки, нажите добро і мігрують у більш безпечні місця. А це зумовлює складні психологічні й педагогічні проблеми [3]. Стрес, зумовлений позбавленням домівки, відсутністю стабільності, втратою годувальника, друзів, родичів, батьків, майна, негативно впливає на особистість. Брак коштів, засобів для існування може також стати причиною страждань. Особливо гостро переживають цю ситуацію діти, психіка яких вкрай чутлива і зазнає травмування. Важливим аспектом є допомога постраждалим і переселенцям з тимчасово окупованих територій України, методи соціальної роботи із захисниками України, інвалідами війни, Героями Майдану, родинами загиблих учасників АТО і ООС. Окремо стоїть питання готовності наших воїнів до сприйняття проявів агресії, смерті, жорстоких поранень, збереження їхньої психіки, адаптації та реабілітації. За умов гібридної війни Російської Федерації проти України важливим завданням є формування у військово-службовців Сил оборони національних суспільно-державних цінностей як ідейного підґрунтя української громадянської ідентичності. Це сприятиме цементуванню, сталому розвитку та зміцненню обороноздатності держави.

Важливою є розробка комплексних психопрофілактичних програм підвищення стресостійкості військових. Вони мають враховувати залежність від таких компонентів: а) психофізіологічного (тип, властивості нервової системи, індивідуальні ресурси виживання за рахунок гнучкої саморегуляції); б) емоційного характеру реагування на ситуацію, що залежить від індивідуальних біологічних особливостей, когнітивного фактору та досвіду особистості, накопиченого в процесі подолання негативних впливів екстремальних ситуацій; в) когнітивно-мотиваційного компоненту особистості г) вольового і поведінкового, які виражаються в свідомій саморегуляції дій, приведення їх у відповідність до вимог бойової ситуації; д) наявного досвіду, фактично, професійної

підготовки до участі в бойових операціях з високим ступенем ризику. Для підвищення стресостійкості необхідно брати до уваги всі фактори і сфери психічної діяльності.

Окремого вивчення потребують процеси соціальної реабілітації, ресоціалізації військових і жертв насилля[2].

Вивченню підлягають теоретичні і методичні аспекти здійснення наукових досліджень і написання дисертації. Оволодіння основами методології наукової творчості, методикою написання та правилами оформлення рукопису дисертації дозволяє якісно проаналізувати сучасні підходи проектування дослідницького процесу, запропонувати інноваційні діагностичні методики, форми і методи роботи, підготувати матеріали власного дослідження.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування професійної компетентності майбутніх докторів філософії (PhD) з питань методології науково-педагогічних досліджень у процесі написання дисертації. Основними завданнями вивчення визначено: формування знань про специфіку науково-педагогічної діяльності, методологічні характеристики, методи наукових досліджень, вимоги до їх оформлень у наукових роботах; розвиток комплексу практичних умінь, необхідних для виконання науково-педагогічного дослідження і оформлення результатів у вигляді публікацій і дисертації; формування умінь оцінювати якість студентських наукових робіт за розробленими критеріями та вмінь методологічної рефлексії власної дослідницької діяльності; виховання особистісних якостей майбутнього фахівця, здатного до науково-педагогічної діяльності. Мова йде про формування, як загальних, так і фахових компетентностей. До загальних ми відносимо: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; оволодіння загальнонауковою компетентністю, спрямованою на формування системного наукового світогляду; здатність до критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей (креативності) під час вирішення дослідницьких і практичних завдань; здатність шукати, обробляти, аналізувати інформацію з різних джерел, у тому числі з інформаційних ресурсів, що знаходяться у відкритому доступі наукометричних баз Scopus та Web of Science; здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень на відповідному рівні на основі системного наукового світогляду; здатність ефективно використовувати мультимедійні технології, програмне забезпечення для виконання науково-дослідницьких завдань; самостійно готувати публікації до міжнародних видань та конференцій; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Формування фахових компетентностей передбачає розвиток здатності до різних видів історико-педагогічного аналізу (історико-логічного,

компаративного, ретроспективного); адаптувати та застосовувати ідеї видатних учених у сучасну педагогічну практику; до пошуку й оброблення інформації в науковій та методичній літературі на основі використання різноманітних освітніх ресурсів: журналів, баз даних, on-line ресурсів, архівних матеріалів; формування здатності на основі сучасних наукових досягнень визначати мету, завдання дослідження, адекватні їм методи дослідження, розробляти програму науково-педагогічного дослідження, самостійно її реалізовувати; здатності інтерпретувати результати педагогічного дослідження, оцінювати межі їх застосування, можливі ризики впровадження в освітньому й соціокультурному середовищі, розробляти напрями подальших досліджень; готовності здійснювати освітню й науково-дослідницьку діяльність на основі гуманістичного світогляду і глибокого проникнення в суть педагогічних явищ і процесів із залученням широкого кола наукових джерел. Важливим у навчанні є досягнення таких програмних результатів: знати сутність і логіку науково-педагогічного дослідження, його методологічні характеристики, вимоги до їх оформлення в наукових роботах; розуміти значення і роль науково-педагогічної діяльності у професійній підготовці майбутнього викладача ЗВО; навчитися аналізувати сучасний стан та тенденції розвитку методів дослідження соціально-педагогічних проблем; володіти методами наукового пізнання, бути обізнаним з логікою дослідницького процесу, кращого досвіду, аналізувати і передбачати його подальший розвиток; оволодіти методикою проведення науково-педагогічних досліджень. Розроблена нами програма навчальної дисципліни передбачає вивчення двох розділів: загальна характеристика науково-педагогічних досліджень; методика організації та проведення науково-педагогічного дослідження. Велику роль відіграє індивідуальний підхід у роботі з аспірантами. Їм запропоновано перелік вибіркових дисциплін, які відповідають науковим інтересам молодих науковців. Посилена увага приділяється саме актуальним проблемам війни і подоланню її негативних наслідків на людину, формування особистості в нестабільних, кризових умовах.

Література:

1. Столяренко Ол. В., Столяренко Ок. В., Магас Л. М. Психолого-педагогічні аспекти розв'язання проблем, які виникають внаслідок російсько-української війни. *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects* : Scientific monograph. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 2022. 1421 p. 1408–1415. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-179>

2. Столяренко О. В., Столяренко О. В. Важливість правової компетентності фахівця у розв'язанні соціально-педагогічних проблем насилля у результаті збройного конфлікту на сході України. *Актуальні проблеми впливу збройного конфлікту на Сході України на появу й поширення гендерно обумовленого насильства та забезпечення доступу до правосуддя*: зб. тез наук. доп. наук.-практ. конф. (Київ, 18 верес. 2020 р.) [Електронне видання] / Упоряд.: М. Г. Вербенський, В. О. Рядінська, Ю. Б. Ірха, О. І. Бочек. Київ : ДНДІ МВС України, 2020. С. 589–595. Режим доступу: (<https://www.facebook.com/dndi.mvs>)

3. Корольчук М. С. Корольчук В. М. Психологічні особливості професійного здоров'я в сучасних умовах. *Філософсько-соціологічні та психолого-педагогічні проблеми підготовки особистості до виконання завдань в особливих умовах*: збірник матеріалів науково-практичної конференції Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Київ: НУОУ. 2020. С. 136–138.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-64>

НАУКОВЕ МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО РІВНЯ ЯК СКЛАДНИК УСПІШНОЇ ПІДГОТОВКИ ДИСЕРТАЦІЇ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Стрельбицька Світлана Михайлівна

*кандидат педагогічних наук (Ph.D.),
старший викладач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту,
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна*

Актуальність зазначеної проблематики не викликає жодного сумніву, з тим що в реаліях сьогодення наука стала чи не єдиною завдяки якій відбувається трансформація значної кількості сфер людської діяльності. Разом з тим, динамічні соціально-економічні та соціокультурні зміни, модернізація системи вищої освіти зумовили зростання вимог щодо підготовки в аспірантурі та поза аспірантурою здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, що передбачає успішне виконання ними відповідної освітньо-наукової програми та захист своїх наукових досягнень у вигляді дисертації. До того ж повномасштабна збройна агресія проти України також внесла свої корективи, ставши для